

Kolumni

Markku Lehmus
Vanhempi tutkija
Palkansaajien tutkimuslaitos

markku.lehmus@labour.fi

Elvytyksestä vielä

Ekonomistikunta on lähes yksimielinen siitä, että valtioiden on harjoitettava elvyttävää finanssipolitiikkaa taluskriisin vaikutusten lieventämiseksi. Kyse on vain siitä, millä finanssipolitiikan instrumenteilla ja kuinka suurella panostuksella tähän tulisi ryhtyä. Toistaiseksi esillä olleiden elvyttävien keinojen kirjo on laaja.

Suomen hallitus, joka suhtautui kriisiin pitkään hyvin rauhallisesti, on vihdoinkin tullut näkemyksineen ulos ja esittää omien laskelmiensa mukaan 1,7 prosentin (suhteessa bruttokansantuoteseen) elvytyspakettia. Voidaan perustellusti kyseenalaistaa, kuinka paljon tässä todella on päätösperäistä elvytystä. Palkansaajien tutkimuslaitoksen tekemä laskelma hallituksen päätösperäisen elvytyksen suuruudesta tuottaa huomattavasti pienemmän arvion (noin prosentti BKT:sta).

Niin tai näin, elvytyspaketin pitäisi tässä tilanteessa täyttää seuraavat kriteerit; sen pitäisi olla riittävän suuri, oikea-aikainen, pitkävaikutteinen, monimuotoinen, koordinoitu ja silti fiskaalisesti kestävä. Näin kirjoittaa Kansainvälisen valuuttarahaston ekonomistiryhmä kärkenään nimekäs Olivier J. Blanchard keskustelualoitteessaan "Fiscal Policy for the Crisis". Pitkähkö vaatimuslista ei päästä talouspolitiikan suunnittelijaa helpolla.

Riittävän suureksi elvytykseksi Euroopan unioni määrittelee 1,5 prosenttia BKT:sta. Tämä on monien ekonomistien mielestä vielä melko maltillinen luku, ja esimerkiksi Yhdysvallat käyttääkin näillä näkymin elvytykseen noin 5 prosenttia BKT:sta. Silti Yhdysvalloissa päätösperäisen elvytyksen tarve on ehkä suurempi kuin Euroopassa, koska Yhdysvaltojen taloudessa on vähemmän suhdanteita tasoittavia ns. automaattisia vakauttajia (kuten sosiaalietuudet).

Entä millainen elvytys vaikuttaa nopeasti? Kun halutaan kansantalouteen suoria vaikutuksia mahdollisimman nopeasti, on tehokkaampaa lisätä julkisia menoja kuin alentaa verotusta. Tämän osoittavat myös Palkansaajien tutkimuslaitoksen EMMA-makromallilla tehdyt laskelmat. Tulosta vahvistaa vielä ny-

kyinen taloustilanne, jossa tuotannon syrjäytymisvaikutukset yksityisellä sektorilla jäävät hyvin pieniksi tai lähes olemattomiksi kansantalouden resurssien ollessa työttömyyden takia vajaakäytössä.

Suomen hallitus näyttää kuitenkin nojaavan nimenomaan veroelvytykseen: tuloveroja, arvonlisäveroa ruoan osalta sekä työnantajamaksuja alennetaan. Veronalennusten hyödyt tulevat kuitenkin esiin pikemminkin pitkällä aikavälillä, jolloin talouskasvu määrittyy tarjonnasta ja tuotantopotentialista käsin. Erityisesti tämä koskee työntajamaksujen alentamista. Veromuutokset, kuten tuloveron alennus, realisoituvat uusiksi työpaikoiksi viipeellä hinta- ja palkanmuodostusmekanismin jäykkyksien takia.

Tulo- tai arvonlisäveron alentaminen toki elvyttää taloutta kulutusksynnän kautta myös lyhyellä aikavälillä; silti vaikutus jää julkisten menojen lisäämistä pienemmäksi, koska osa verohelpotuksesta menee epävarmassa taloustilanteessa säästämiseen. Pienituloisille suunnattu tuloveronalennus olisi tässä suhteessa tehokkaampi, tosin senkin vaikutukset kulutukseen ovat näin syvässä kriisissä epävarmat. Vaikuttaakin siltä, että Suomen hallitus tekee rakenteellisia uudistuksia elvytyksen nimissä.

Toisaalta tiedetään, että julkisten menojen kasvattaminen ei ole kestävää politiikkaa pitkällä aikavälillä. Julkisia menoja pitäisikin lisätä nimenomaan tilapäisesti. Silti finanssipolitiikan kohdentaminen julkisiin investointeihin voi hyvin täyttää myös kestävyyskriteerin, vaikuttavathan esimerkiksi infrainvestoinnit kansantalouden kasvupotentiaaliin.

Tässä tilanteessa horisonttiin tähyily on joka tapauksessa toisarvoista; tärkeintä olisi - tai pikemminkin olisi ollut, koska hallitus on jo päätöksensä tehnyt - vauhdittaa kokonaisyksyntää nopeasti niin, että työpaikkakato jää mahdollisimman pieneksi. Tällä helpotettaisiin välillisesti myös rahoitusmarkkinoiden tilannetta, sillä ainakin yritysluottomarkkinoilla ongelmana näyttäisi olevan pikemminkin rahoituksen heikko kysyntä kuin sen saatavuus ja hinta. Suomessa, jossa julkisyhteisöjen rahoitusasema on ollut viimeiset 11 vuotta ylijäämäinen, on todellakin varaa reiluun menoelvytykseen. ■